

הלבבות תפלה פרק ה

א. שמונה דברים, צריך המתפלל להזהר בהן ולעשותן; ואם היה דחוק, או נאנס, או שעבר ולא עשה אותן אינן מעכבין. ואלו הן עמידה, ונכח המקדש, ותקון הגוף, ותקון המלבוש, ותקון המקום, והשוית הקול, והפריעה, והשתחויה.

ב. עמידה כיצד: אין מתפללין אלא מעומד. היה יושב בספינה או בעגלה אם יכול לעמד, יעמד; ואם לאו, ישב במקומו ויתפלל. חולה מתפלל, אפלו שוכב על צדו והוא שיכול לכוון את דעתו. וכן הצמא והרעב, הרי הן בכלל חולים אם יש בו יכולת לכוון את דעתו, יתפלל; ואם לאו, אל יתפלל עד שיאכל וישתה. היה רוכב על הבהמה אף על פי שיש לו מי שיאחז בהמתו, לא ירד, אלא ישב במקומו ומתפלל, כדי שתהא דעתו מישבת עליו.

ג. נכח המקדש כיצד: היה עומד בחוצה לארץ, מחזיר פניו נכח ארץ ישראל ומתפלל; היה עומד בארץ, מכוון פניו כנגד ירושלים; היה עומד בירושלים, מכוון פניו כנגד המקדש; היה עומד במקדש, מכוון פניו כנגד בית קדש הקדשים. סומה, ומי שאינו יכול לכוון את הרוחות, והמהלך בספינה יכוון את לבו כנגד השכינה, ויתפלל.

ד. תקון הגוף כיצד: כשהוא עומד בתפלה, צריך לכוון את רגליו זו בצד זו; ונותן עיניו למטה, כאלו הוא מביט לארץ; ויהיה לבו פנוי למעלה, כאלו הוא עומד בשמים; ומניח ידיו על לבו כפותין, הימנית על השמאלית. ועומד כעבד לפני רבו, באימה ויראה ופחד. ולא יניח ידיו, על חלציו.

ה. תקון המלבוש כיצד: מתקן מלבושיו תחלה, ומצין עצמו ומהדר, שנאמר "השתחו לו", בהדרת-קדש" (דברי הימים א טז, כט; תהילים כט, ב; תהילים צו, ט). ולא יעמד לתפלה באפנדותו, ולא בראש מגלה. ולא ברגלים מגלות, אם דרך אנשי המקום שלא יעמדו לפני גדולים אלא בבית הרגלים. ובכל מקום, לא יאחז תפלין בידו או ספר תורה בזרועו, מפני שלבו טרוד בהן; ולא יאחז מעות וכלים בידו. אבל מתפלל הוא בלולב בידו בימות החג, מפני שהיא מצות היום.

ו. היה משאוי על ראשו, והגיע זמן התפלה אם היה פחות מארבעת קבין מפשילו לאחוריו, ומתפלל; היה ארבעת קבין מניחו על גבי קרקע, ואחר כך יתפלל. דרך כל החכמים ותלמידיהם, שלא יתפללו אלא כשהן עטופין.

ז. תקון המקום כיצד: יעמד במקום נמוך, ויחזיר פניו לפותל. וצריך לפתח חלונות או פתחים, כנגד ירושלים, כדי להתפלל כנגדן, שנאמר "וכוין פתיחין לה בעליתה, נגד ירושלים" (ראה דניאל ו, יא). וקובע מקום לתפלתו, תמיד. ואין מתפללין, בחרכה; ולא לאחורי בית הכנסת, אלא אם פן החזיר פניו לבית הכנסת. ואסור לישוב בצד העומד בתפלה, או לעבר לפניו עד שירחיק ממנו ארבע אמות.

ח. לא יעמד במקום גבוה שלושה טפחים או יתר, ויתפלל; ולא על גבי מטה, ולא על גבי ספסל, ולא על גבי כסא. היה בננין גבוה אם יש בו ארבע אמות על ארבע אמות, שהוא שעור

הַבִּית הָרִי הוּא כְּעֵלֶיהָ, וּמִתֵּר לְהַתְּפַלֵּל בּוֹ. וְכֵן אִם הָיָה מִקֶּרֶךְ
מִחֲצָה מִכָּל רוּחוֹתָיו אָף עַל פִּי שְׂאִין בּוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת, מִתֵּר
לְהַתְּפַלֵּל בּוֹ, מִפְּנֵי שְׂאִין גָּבְהוּ נֹכַר, שֶׁהָרִי חָלַק רִשּׁוֹת לַעֲצָמוֹ.

ז. הָאֲמִנִּין שֶׁהָיוּ עוֹשִׂין בְּרֹאשׁ הַכּוֹתֵל אוֹ בְּרֹאשׁ הָאֵילָן, וְהִגִּיעַ
זְמַן תְּפִלָּה יוֹרְדִין לַמָּטָה וּמִתְּפַלְּלִין, וְחוֹזְרִין לַמְּלָאכָתָן; וְאִם
הָיוּ בְּרֹאשׁ הַזֵּית אוֹ בְּרֹאשׁ הַתְּאֵנָה מִתְּפַלְּלִין בְּמִקְוָמָן, מִפְּנֵי
שֶׁטָּרְחָן מְרֻבָּה. וְיָמָּה הֵן מִתְּפַלְּלִין אִם הָיוּ עוֹשִׂין בְּסֻעֻדָּתָן
בְּלִבָּד, מִתְּפַלְּלִין שְׁלוֹשׁ תְּפִלוֹת שְׁלֹשָׁה עֲשָׂרָה בְּרֻכּוֹת; הָיוּ
עוֹשִׂין בְּשִׁכְרָן, מִתְּפַלְּלִין הִבִּינָנוּ. וּבֵין כֶּךָּ וּבֵין כֶּךָּ, אֵין יוֹרְדִין
לִפְנֵי הַתֵּבָה, וְאֵין נוֹשְׂאִין אֶת כַּפֵּיהֶן.

י. הַשְּׁוִיִּת הַקּוֹל כִּיצַד: לֹא יִגְבִּיָּה קוֹלוֹ בְּתַפְּלָתוֹ, וְלֹא יִתְּפַלֵּל
בְּלִבּוֹ אֶלָּא מִחֲתָךְ הַדְּבָרִים בְּשִׁפְתָיו, וּמִשְׁמִיעַ לְאָזְנוֹ בְּלִחָשׁ.
וְלֹא יִשְׁמִיעַ קוֹלוֹ, אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה חוֹלָה; אוֹ שְׂאִינוֹ יָכוֹל לִכְוֹן
אֶת לִבּוֹ, עַד שִׁישְׁמִיעַ קוֹלוֹ הָרִי זֶה מִתֵּר: וּבְלִבָּד שְׁלֹא יִהְיֶה
בַּצָּבוֹר, כְּדִי שְׁלֹא תִטָּרֵף דַּעְתָּן מִקּוֹלוֹ.

יא. כְּרִיעָה כִּיצַד: הַמִּתְּפַלֵּל כּוֹרֵעַ חֲמֵשׁ כְּרִיעוֹת בְּכָל תְּפִלָּה
וּתְפִלָּה בְּכֻרְכָּה רִאשׁוֹנָה בְּתַחֲלָה וּבִסּוֹף, וּבַהוֹדָיָה בְּתַחֲלָה וּבִסּוֹף.
וְכִשְׁגֻּמַּר הַתְּפִלָּה, כּוֹרֵעַ וּפּוֹסֵעַ שְׁלוֹשׁ פְּסִיעוֹת לְאַחֲרָיו כְּשֶׁהוּא
כוֹרֵעַ; וְנוֹתֵן שְׁלוֹם מִשְׁמָאל עֲצָמוֹ, וְאַחֵר כֶּךָּ מִיָּמִין עֲצָמוֹ, וְאַחֵר
כֶּךָּ מִגְּבִיָּה רִאשׁוֹ מִן הַכְּרִיעָה. וְכִשְׁהוּא כּוֹרֵעַ בְּאַרְבַּע הַכְּרִיעוֹת,
כוֹרֵעַ בְּכָרוֹךְ; וְכִשְׁהוּא זוֹקֵף, זוֹקֵף בִּשְׁם. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים,
בְּהִדְיוּט. אֲבָל כּוֹהֵן גָּדוֹל כּוֹרֵעַ בְּתַחֲלַת כָּל בְּרֻכָּה, וּבִסּוֹף כָּל
בְּרֻכָּה; וְהַמֶּלֶךְ כִּיּוֹן שִׁשְׁחָה בְּרִאשׁוֹנָה, אֵינוֹ מִגְּבִיָּה רִאשׁוֹ עַד
שְׁגֻמַּר תְּפִלָּתוֹ.

יב. וְלָמָּה נוֹתֵן שְׁלוֹם לְשִׁמְאֵלוֹ תַּחֲלָה, מִפְּנֵי שֶׁשְׁמָאלוֹ הִיא
יָמִין שְׁכַנְגָד פָּנָיו: כְּלוּמַר שֶׁהוּא עוֹמֵד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, נוֹתֵן שְׁלוֹם
לְיָמִין הַמֶּלֶךְ וְאַחֵר כֶּךָּ לְשִׁמְאֵל הַמֶּלֶךְ; וְקִבְּעוּ שִׁיפְטָר מִן
הַתְּפִלָּה, כִּמוֹ שֶׁיְהִיוּ נִפְטָרִין מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ.

יג. כָּל הַכְּרִיעוֹת הָאֵלוֹ צָרִיךְ שִׁיכְרַע בָּהֶן עַד שִׁיתְּפַקְּפוּ כָּל
חֲלִיּוֹת שְׁבִשְׁדָּרָה, וַיַּעֲשֶׂה כְּקֶשֶׁת; וְאִם שָׁחָה מְעֻט וְצָעַר עֲצָמוֹ,
וְנִרְאָה כְּכוֹרֵעַ בְּכָל כּוֹחוֹ אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ.

יד. הַשְּׁתַּחֲוִיָּה כִּיצַד: אַחֵר שֶׁמִּגְּבִיָּה רִאשׁוֹ מִכְּרִיעָה חֲמִישִׁית,
יוֹשֵׁב לְאַרְץ, וְנוֹפֵל עַל פָּנָיו אֲרָצָה, וּמִתְּחַנֵּן בְּכָל תַּחֲנוּנִים
שִׁירָצָה. כְּרִיעָה הָאֲמוּרָה בְּכָל מְקוֹם, עַל בְּרָפִים; קִדָּה, עַל
אֲפִים; הַשְּׁתַּחֲוִיָּה זֶה פֶּשׁוּט יָדַיִם וְרַגְלַיִם, עַד שֶׁנִּמְצָא מִטָּל עַל
פָּנָיו עַל הָאֲרֶץ.

טו. כְּשֶׁהוּא עוֹשֶׂה נְפִילַת פָּנִים אַחֵר תְּפִלָּה, יֵשׁ מִי שֶׁהוּא
עוֹשֶׂה קִדָּה, וַיֵּשׁ מִי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה הַשְּׁתַּחֲוִיָּה; וְאִסּוּר לַעֲשׂוֹת
הַשְּׁתַּחֲוִיָּה עַל הָאֲבָנִים אֶלָּא בְּמִקְדָּשׁ, כִּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ בְּהִלְכוֹת
עֲבוּדָה זָרָה. וְאֵין אָדָם חָשׁוֹב רָשָׁאי לִפְלֵעַל פָּנָיו, אֶלָּא אִם כֵּן
הוּא יוֹדֵעַ בְּעֲצָמוֹ שֶׁהוּא צָדִיק כִּיהוֹשׁוּעַ; אֲבָל מָטָה הוּא פָּנָיו
מְעֻט, וְאֵינוֹ כּוֹבֵשׁ אוֹתוֹ בְּקִרְקַע. וּמִתֵּר לְאָדָם לְהַתְּפַלֵּל בְּמִקְוָם
זֶה, וְלִנְפֹּל עַל פָּנָיו בְּמִקְוָם אַחֵר.

טז. מִנְהַג פֶּשׁוּט בְּכָל יִשְׂרָאֵל, שְׂאִין נְפִילַת פָּנִים בְּשַׁבָּתוֹת
וּבְמוֹעֲדוֹת, וְלֹא בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְלֹא בְּרֹאשֵׁי חֲדָשִׁים וּבַחֲנֻכָּה
וּפּוּרִים, וְלֹא בְּמִנְחָה שְׁלֹעֲרֵבִי שַׁבָּתוֹת וַיָּמִים טוֹבִים, וְלֹא

בְּעֶרְבִית שְׂבָכָל יוֹם. וַיֵּשׁ יַחֲדִידִים שְׁנוּפְלִין עַל פְּנֵיהֶם, בְּעֶרְבִית.
וּבְיוֹם הַכַּפּוּרִים בְּלִבָּד, נּוֹפְלִין עַל פְּנֵיהֶם בְּכָל תַּפְלָה וּתְפִלָּה,
מִפְּנֵי שֶׁהוּא יוֹם תַּחֲנָה וּבִקְשָׁה וְתַעֲנִית.

הַלְבוּת תַּפְלָה פֶּרֶק ו

א. אָסוּר לוֹ לְאָדָם לַעֲבֹר אַחוּרֵי בֵּית הַכִּנְסָת בְּשַׁעַה שֶׁהַצְּבוּר
מִתְפַּלְלִין, אֲלֹא אִם כֵּן הָיָה נוֹשֵׂא מִשְׁאוּי; אוֹ אִם הָיָה לְבֵית
הַכִּנְסָת שְׁנֵי פִתְחִים בְּשְׁתֵּי רוּחוֹת, שֶׁהָרוּאָה אוֹמֵר שְׂמָא יִלָּךְ
וַיִּכְנַס בַּפֶּתַח הָאֲחֵר. וְכֵן אִם הָיָה בְּעִיר שְׁנֵי בְתֵי כִנְסוֹת, יֹאמֵר
הָרוּאָה שְׂמָא יִלָּךְ לְבֵית הַכִּנְסָת הָרְגִיל בּוֹ. וְאִם הָיָה לוֹ תַּפְלִין
בְּרֹאשׁוֹ מִתֵּר לַעֲבֹר, וְאִף עַל פִּי שְׂאִין שֶׁם אֶחָד מִכָּל אֵלּוּ:
שֶׁהַתַּפְלִין מוֹכִיחִין עָלָיו שֶׁהוּא רוֹדֵף אַחֵר הַמַּצּוּוֹת, וְאִינוּ
מִמַּבְטְלֵי הַתַּפְלָה.

ב. הַמִּתְפַּלֵּל עִם הַצְּבוּר, לֹא יֹאֲרִיךְ בַּתַּפְלָתוֹ יֵתֵר מִדִּי. אֲבָל בֵּינוּ
לְבֵין עֲצָמוֹ, הָרְשׁוֹת בִּידּוֹ: אִם בָּא לוֹמֵר אַחֵר תַּפְלָתוֹ, אִפְלוּ
כְּסֻדֵּר וּדְוֵי יוֹם הַכַּפּוּרִים אוֹמֵר; וְכֵן אִם רָצָה לְהוֹסִיף בְּכָל בִּרְכָּה
וּבִרְכָּה מִן הָאֲמֻצָּעִיּוֹת, מַעֲיִן הַבִּרְכָּה מוֹסִיף.

ג. פִּיֻצֵּד: הָיָה לוֹ חוּלָה מִבִּקְשׁ עָלָיו רַחֲמִים בְּבִרְכַּת חוּלִים,
כְּפִי צָחוֹת לְשׁוֹנוֹ; הָיָה צָרִיךְ לְפָרֻנְסָה, מוֹסִיף תַּחֲנָה וּבִקְשָׁה
בְּבִרְכַּת הַשָּׁנִים. וְעַל דֶּרֶךְ זֶה, בְּכָל אַחַת מֵהֶן. וְאִם רָצָה לְשָׂאֵל
כָּל צָרָתוֹ בְּשׁוּמַעַ תַּפְלָה, שׁוֹאֵל; אֲבָל לֹא יִשְׂאֵל לֹא בְּשָׁלוֹשׁ
רֵאשׁוֹנוֹת, וְלֹא בְּשָׁלוֹשׁ אַחֲרוֹנוֹת.

ד. אָסוּר לוֹ לְאָדָם שְׂיִטְעֵם כָּלוּם אוֹ שְׂיַעֲשֶׂה מְלָאכָה, מֵאַחֵר
שְׂיַעֲלָה עֲמוּד הַשַּׁחַר, עַד שְׂיִתְפַּלֵּל תַּפְלַת שַׁחֲרִית; וְכֵן לֹא יִשְׁכֹּם
לְפֶתַח חֲבֵרוֹ לְשָׂאֵל בְּשָׁלוֹמוֹ, קֹדֶם שְׂיִתְפַּלֵּל תַּפְלַת שַׁחֲרִית. וְלֹא
יֵצֵא לְדֶרֶךְ, קֹדֶם שְׂיִתְפַּלֵּל. אֲבָל טוֹעֵם הוּא וְעוֹשֶׂה מְלָאכָה קֹדֶם
מוֹסֵף, וְקֹדֶם מִנְחָה; אֲבָל אִינוּ סוֹעֵד, סָמוּךְ לְמִנְחָה.

ה. כִּיּוֹן שֶׁהִגִּיעַ זְמַן מִנְחָה גְּדוּלָה לֹא יִכְנַס לְמִרְחָץ, אִפְלוּ לְהַזִּיעַ,
עַד שְׂיִתְפַּלֵּל, שְׂמָא יִתְעַלֵּף וַיִּבְטַל מִן הַתַּפְלָה; וְלֹא לֶאֱכֹל, אִפְלוּ
אֲכִילַת עֲרָאִי, שְׂמָא יִמָּשֵׁךְ בְּאֲכִילָה; וְלֹא לְדוֹן, אִפְלוּ בְּגִמְרָה דִּין,
שְׂמָא יִסְתֵּר הַדִּין וַיִּמָּשֵׁךְ וַיִּבְטַל מִן הַתַּפְלָה. וְכֵן לֹא יֵשֵׁב לְפָנֵי
הַסֵּפֶר, אִפְלוּ תַּסְפֶּרֶת הַדִּיוּט, עַד שְׂיִתְפַּלֵּל, שְׂמָא יִשְׁבֵּר הַזּוּג;
וְלֹא יִכְנַס לְבִרְסָקִי סָמוּךְ לְמִנְחָה, עַד שְׂיִתְפַּלֵּל, שְׂמָא יִרְאֶה
הַפֶּסֶד בַּמְּלֹאכָתוֹ וַיִּתְעַסֵּק בָּהּ וַיִּתְעַכֵּב מִן הַתַּפְלָה. וְאִם הִתְחִיל
בְּאַחַת מֵאלּוֹ לֹא יִפְסִיק אֲלֹא גּוֹמֵר, וְאַחֵר כֵּךְ מִתְפַּלֵּל מִנְחָה.

ו. מֵאִימַתִּי הִתְחַלַּת הַתַּסְפֶּרֶת, מִשְׁנִינִיחַ מַעֲפֶרֶת הַסִּפְרִין עַל
בְּרַכּוֹ. וּמֵאִימַתִּי הִתְחַלַּת הַמִּרְחָץ, מִשְׁיַפְשֵׁט בְּגַד הַסָּמוּךְ
לְבִשְׁרוֹ. וּמֵאִימַתִּי הִתְחַלַּת הַבִּרְסָקִי, מִשְׂקִישׁ בֵּין כְּתָפָיו כְּמוֹ
שֶׁהָאֲמִינִין קוֹשְׁרִין. וּמֵאִימַתִּי הִתְחַלַּת אֲכִילָה לְבָנֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל,
מִשְׂיִטֵּל יָדָיו; וְלְבָנֵי בָבֶל, מִשְׂיִתִּיר חֲגוּרוֹ. וּמֵאִימַתִּי הִתְחַלַּת
הַדִּין, מִשְׂיִתְעַטְפוֹ הַדִּינִין וַיִּשְׁבּוּ; וְאִם הָיוּ יוֹשְׁבִין, מִשְׂיִתְחִילוּ
בְּעֵלֵי דִינִין.

ז. אִף עַל פִּי שֶׁתַּפְלַת הָעָרֵב רְשׁוּת, לֹא יָבוֹא אָדָם מִמְּלֹאכָתוֹ
וַיֹּאמֶר, אֲכַל מַעֲט וְאַשְׁתֵּה מַעֲט וַאֲשִׁשֵּׁן קִמְעָה, וְאַחֵר כֵּךְ אֶתְפַּלֵּל
שְׂמָא תֵּאָנֵס אוֹתוֹ שִׁינָּה, וְנִמְצָא יֹשֵׁן כָּל הַלַּיְלָה; אֲלֹא מִתְפַּלֵּל

ערבית, ואחר כך אוכל ושותה או יישן. ומתן להסתפר ולהכנס למרחץ, סמוך לשחרית, מפני שלא גזרו אלא סמוך למנחה שהוא דבר המצוי, שרב העם נכנסין ביום; אבל בשחר, דבר שאינו מצוי, לא גזרו בו.

ח. מי שהיה עוסק בתלמוד תורה, והגיע זמן תפלה פוסק ומתפלל; ואם היתה תורתו אמנותו ואינו עושה מלאכה כלל, והיה עוסק בתורה בשעת תפלה אינו פוסק, שמצות תלמוד תורה גדולה ממצות תפלה. וכל העוסק בצרכי רבים, כעוסק בדברי תורה.

ט. אין המתפלל מפסיק תפלתו, אלא מפני סכנת נפשות בלבד. אפלו מלך ישראל שואל בשלמו, לא ישיבנו; אבל פוסק הוא למלך גוי, שמא יהרגנו. היה עומד בתפלה, וראה מלך גוי או אנס בא כנגדו יקצר; ואם אינו יכול, יפסיק. וכן אם ראה נחשים ועקרבים באין כנגדו אם הגיעו אליו והיה דרכן באותו המקום שהן ממיתין, פוסק ובורח; ואם לא היה דרכן להמית, אינו פוסק.

י. נשים ועבדים וקטנים, חייבין בתפלה. וכל איש שפטור מקריית שמע, פטור מן התפלה; וכל המלוין את המת, אף על פי שאין למטה צרך בהן, פטורין מן התפלה.

הלכות תפלה פרק ז

א. כשתקנו חכמים דברי תפלות אלו, תקנו ברכות אחרות לברך אותן בכל יום; ואלו הן: כשיכנס אדם למטתו לישן בלילה, מברך: ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, המפיל חבלי שינה על עיני, ומאיר לאישון בת עין; יהי רצון מלפניך ה' אלהי, שתצילני מיצר רע, ומפגע רע, ואל יבהלוני חלומות רעות ולא הרהורים רעים, ותהיה מטתי שלמה לפניך, ותעמידני ממנה לחיים ולשלום, והאירה עיני פן אישן המות; ברוך אתה ה', המאיר לכל העולם.

ב. וקורא פרשה ראשונה מקריית שמע, ויישן; ואם אנסתהו שינה קורא אפלו פסוק ראשון או פסוקי רחמים, ואחר כך יישן.

ג. בשעה שייקץ בסוף שינתו, מברך והוא על מטתו כך: אלהי, הנשמה שנתת בי טהורה אתה בראתה, ואתה יצרתה, ואתה נפחתה בי, ואתה משמרה בקרבי, ואתה עתיד לטלה ממני, ואתה עתיד להחזירה לי לעתיד לבוא; וכל זמן שהנשמה בקרבי, מודה אני לפניך ה' אלהי, רבון כל המעשים; ברוך אתה ה', המחזיר נשמות לפגרים מתים.

ד. כששומע קול התרנגול מברך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, הנותן לשכוי בינה להבין בין יום ובין לילה. כשלוכש בגדיו מברך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, מלביש ערמים. כשמניח סדינו על ראשו מברך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, עוטר ישראל בתפארה. כשמעביר ידיו על עיניו מברך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, פוקח עורים. כשישב על מטתו מברך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, מתיר אסורים.

כְּשֶׁמֹרִיד רָגְלִיו מִן הַמָּטָה וּמִנִּיחֶם עַל הָאָרֶץ מְבָרֵךְ בְּרוּךְ אַתָּה
ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, רוֹקֵעַ הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם. כְּשֶׁעֹמֵד מְבָרֵךְ
בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, זֹוֹקֶה כְּפֹפִים. כְּשֶׁנוּטֵל יָדָיו
מְבָרֵךְ תַּחֲלָה בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ
בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל נְטִילַת יָדַיִם. כְּשֶׁרוֹחֵץ פָּנָיו מְבָרֵךְ בְּרוּךְ
אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הַמַּעְבִּיר שִׁינָה מַעֲיָנִי וְתַנּוּמָה
מַעֲפָעִפִּי; יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתַי, שֶׁתְּרַגְּלֵנִי
לְדַבֵּר מִצְוָה, וְאֵל תְּרַגְּלֵנִי לְדַבֵּר עֲבָרָה, וְתִשְׁלַט בִּי יֵצֶר טוֹב,
וְאֵל תִּשְׁלַט בִּי יֵצֶר רָע, וְתַחֲזִקֵנִי בְּמִצְוֹתֶיךָ, וְתִתֵּן חֵלְקִי בְּתוֹרָתְךָ,
וְתַתְּנֵנִי לְחֵן לְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים בְּעֵינֶיךָ וּבְעֵינֵי כָל רוֹאֵי, וְתַגְּמִלֵּנִי
חֲסִדִּים טוֹבִים מִלְּפָנֶיךָ; בְּרוּךְ אַתָּה ה', גּוֹמֵל חֲסִדִּים טוֹבִים.

ה. וְכָל זָמָן שִׁיכָּנַס אָדָם לְבֵית הַכֶּסֶּא אוֹמֵר קִדְּשׁ שִׁיכָּנַס,
הַתְּכַבְּדוּ מְכַבְּדִים קְדוֹשִׁים, מִשְׁרָתִי עָלְיוֹן, שְׁמִרוֹנִי עַד שְׁאֲכָנַס
וְאַצָּא, כִּי זֶה דֶּרֶכְךָ שֶׁלְּבָנִי אָדָם. וְאַחֵר שִׁיֵּצֵא מְבָרֵךְ בְּרוּךְ אַתָּה
ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר יֵצֵר אֶת הָאָדָם בְּחִכְמָה, וּבְרָא
בּו נְקָבִים נְקָבִים וְחִלְלִים חִלְלִים, מֵהֵן סְתוּמִים וּמֵהֵן פְּתוּחִים,
שָׂאֵם יִסְתֵּם אֶחָד מֵהֵן אוֹ יִפְתַּח, אֵינוּ יָכוֹל לְהִתְקִים אִפְלוּ שְׁעָה
אַחַת; בְּרוּךְ אַתָּה ה', רוֹפֵא כָּל בָּשָׂר וּמַפְלִיא לַעֲשׂוֹת.

ו. כְּשֶׁחֹגֵר חֲגוּרוֹ מְבָרֵךְ בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם,
אוֹזֵר יִשְׂרָאֵל בְּגִבּוֹרָה. כְּשֶׁלּוּבֵשׁ מִנְעָלוֹ מְבָרֵךְ בְּרוּךְ אַתָּה ה'
אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁעָשָׂה לִּי כָּל צָרָכִי. כְּשֶׁמַּהֲלֵךְ לְצֵאת
לְדֶרֶךְ מְבָרֵךְ בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הַמְכִּין מִצְעָדִי
גָּבֵר. וּמְבָרֵךְ אָדָם בְּכָל יוֹם בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם,
שֶׁלֹּא עָשָׂנִי גוֹי; בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁלֹּא עָשָׂנִי
עֶבֶד; בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁלֹּא עָשָׂנִי אִשָּׁה.

ז. שְׁמוּנָה עֲשֶׂרָה בְּרָכוֹת אֱלוֹ, אֵין לָהֶן סֵדֶר, אֵלֹא מְבָרֵךְ כָּל
אַחַת מֵהֵן עַל דְּבַר שֶׁהַבְּרָכָה בְּשִׁבְלֹו, בְּשַׁעֲתוֹ. כִּיצַד הֵרִי שֶׁחֲגֹר
חֲגוּרוֹ וְהוּא עַל מִטָּתוֹ, מְבָרֵךְ אוֹזֵר יִשְׂרָאֵל; שָׁמַע קוֹל הַתְּרַנָּגוּל
אַחֵר כֶּךָ, מְבָרֵךְ הַנּוֹתֵן לְשִׁכּוֹי בִּינָה. וְכָל בְּרָכָה מֵהֵן שֶׁלֹּא נִתְּחִיב
בָּהּ, אֵינוּ מְבָרֵךְ אוֹתָהּ.

ח. כִּיצַד: לֵן בְּכִסּוּתוֹ, אֵינוּ מְבָרֵךְ כְּשֶׁעֹמֵד מִלְּבִישׁ עֶרְמִים;
הֵלֵךְ יַחַף, אֵינוּ מְבָרֵךְ שֶׁעָשָׂה לִּי כָּל צָרָכִי. בְּיוֹם הַכְּפֹורִים
וְתִשְׁעָה בָּאָב, שָׁאֵין שָׁם רְחִיצָה, אֵינוּ מְבָרֵךְ עַל נְטִילַת יָדַיִם,
וְלֹא הַמַּעְבִּיר שִׁינָה. אִם לֹא נִכְנַס לְבֵית הַכֶּסֶּא, אֵינוּ מְבָרֵךְ אֲשֶׁר
יֵצֵר אֶת הָאָדָם. וְכֵן שָׂאֵר בְּרָכוֹת אֱלוֹ.

ט. נִהְגוּ הָעָם בְּרַב עֲרִינוֹ, לְבָרֵךְ בְּרָכוֹת אֱלוֹ כֹּלֵן זֶה אַחֵר זֶה
בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, בֵּין נִתְּחִיבוּ בָּהֶן, בֵּין לֹא נִתְּחִיבוּ בָּהֶן. וְטַעוֹת
הֵיא בִּידֵם, וְאֵין רָאוּי לַעֲשׂוֹת כֵּן. וְלֹא יִבְרַךְ אָדָם בְּרָכָה, אֵלֹא
אִם כֵּן נִתְּחִיב בָּהּ.

י. הַמְשָׁכִים לְקִרּוֹת בְּתוֹרָה קִדְּשׁ שִׁיקְרָא קְרִית שְׁמַע, בֵּין קָרָא
בְּתוֹרָה שֶׁבְּכָתֵב בֵּין בְּתוֹרָה שֶׁבַּעַל פֶּה נוּטֵל יָדָיו תַּחֲלָה, וּמְבָרֵךְ
שְׁלוֹשׁ בְּרָכוֹת, וְאַחֵר כֶּךָ קוֹרָא; וְאֵלֹו הֵן: בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ
מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל דְּבָרֵי תוֹרָה.
הָעֶרֶב נָא ה' אֱלֹהֵינוּ, אֶת דְּבָרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִיפּוֹת עַמְּךָ
כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְנִהְיָה אֲנַחְנוּ וְצִאֲצָאֵינוּ וְצִאֲצָאֵי עַמְּךָ כָּל בֵּית
יִשְׂרָאֵל, יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתְךָ לְשִׁמָּה; בְּרוּךְ אַתָּה ה', נוֹתֵן

הַתּוֹרָה. בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ; בְּרוּךְ אַתָּה ה', נוֹתֵן הַתּוֹרָה.

יא. בְּכָל יוֹם, חַיֵּב אָדָם לְבָרֵךְ שְׁלוֹשׁ בְּרָכוֹת אֱלֹ, וְאַחֵר כֶּךָ קוֹרֵא מֵעַט מִדְּבָרֵי תוֹרָה. וְנִהְגוּ הָעָם, לְקִרְוֹת בְּרָכַת כּוֹהֲנִים; וַיֵּשׁ מִקּוֹמוֹת שְׁקוּרִין "צוֹ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (במדבר כח,ב); וַיֵּשׁ מִקּוֹמוֹת שְׁקוּרִין שְׁתִּיָּהֶם. וְקוּרִין פְּרָקִים אוֹ הַלְכוֹת מִן הַמִּשְׁנָה, אוֹ מִן הַבְּרִיתוֹת.

יב. וְשִׁבְחוּ חֲכָמִים הָרָאוּשׁוֹנִים, לְמִי שְׁקוֹרֵא זְמִירוֹת מִסְפָּר תָּלִים בְּכָל יוֹם, וְהֵן מִ"תְּהִלָּה, לְדוֹד" (תהילים קמה,א), עַד סוּף הַסֵּפֶר. וְכִבֵּר נִהְגוּ הָעָם לְקִרְוֹת פְּסוּקִים לְפָנֵיהֶם, וּלְאַחֲרֵיהֶם; וְתִקְנוּ חֲכָמִים בְּרָכָה לְפָנֵי הַזְמִירוֹת, וְהִיא בְּרוּךְ שְׁאֹמֵר, וּבְרָכָה לְאַחֲרֵיהֶן, וְהִיא יִשְׁתַּבַּח. . . . וְאַחֵר כֶּךָ מְבָרֵךְ עַל קְרִית שְׁמַע, וְקוֹרֵא קְרִית שְׁמַע.

יג. יֵשׁ מִקּוֹמוֹת שְׁנֵהְגוּ לְקִרְוֹת בְּכָל יוֹם אַחֵר שְׁמִבְרָכִין יִשְׁתַּבַּח, שִׁירַת הַיָּם, וְאַחֵר כֶּךָ מְבָרֵכִין עַל שְׁמַע; וַיֵּשׁ מִקּוֹמוֹת שְׁקוּרִין שִׁירַת הָאָזִינוּ; וַיֵּשׁ יַחֲידִים, שְׁקוּרִין שְׁתֵּי הַשִּׁירוֹת: הַכָּל לְפִי הַמִּנְהֶג.

יד. חַיֵּב אָדָם לְבָרֵךְ מֵאָה בְּרָכוֹת בְּכָל יוֹם, בֵּין הַיּוֹם וְהַלֵּילָה. וּמָה הֵן מֵאָה בְּרָכוֹת אֱלֹ: שְׁלוֹשׁ וְעֶשְׂרִים בְּרָכוֹת שְׁמִנִּינוּ בַּפֶּרֶק זֶה, וְשִׁבְעַת בְּרָכוֹת שֶׁלְקִרְיַת שְׁמַע שְׁחִירַת וְעֶרְבִית לְפָנֵיהֶם וּלְאַחֲרֵיהֶם; וְכִשְׁמַתְעִטֵּף בְּצִיצִית, מְבָרֵךְ בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַתְעִיטֵף בְּצִיצִית; וְכִשְׁלוּבֵשׁ תְּפִלִּין, מְבָרֵךְ בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַנִּיחַ תְּפִלִּין; וְשְׁלוֹשׁ תְּפִלוֹת, בְּכָל תְּפִלָּה מֵהֵן שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת. הָרִי שֶׁשָּׂה וּשְׁמוֹנִים בְּרָכוֹת; וְכִשְׁהוּא אוֹכֵל שְׁתֵּי סְעוּדוֹת שְׁלֹכָל יוֹם, מְבָרֵךְ אַרְבַּע עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת, שִׁבְעַת בְּרָכוֹת בְּכָל סְעוּדָה אַחַת כִּשְׁנוֹטֵל יָדָיו תַּחֲלָה, וְעַל הַמְּזוֹן אַחַת בַּתְּחִלָּה וְשְׁלוֹשׁ בְּסוּף, וְעַל הַמַּיִם לְפָנָיו וְלְאַחֲרָיו, הָרִי שִׁבְעַת.

טו. בְּזִמָּן הַזֶּה שֶׁתִּקְנוּ בְּרָכַת הַמִּינִים בַּתְּפִלָּה, וְהוֹסִיפוּ הַטּוֹב וְהַמְּטִיב בְּבְרָכַת הַמְּזוֹן נִמְצְאוּ חֲמֵשׁ בְּרָכוֹת יְתֵרוֹת. בְּשִׁבְתוֹת וַיָּמִים טוֹבִים שֶׁהַתְּפִלָּה שִׁבְעַת בְּרָכוֹת, וְכֵן אִם לֹא נִתְחַיֵּב בְּשֶׁאֵר יָמִים בְּכָל הַבְּרָכוֹת הָאֵלֹ, כְּגוֹן שֶׁלֹא יֵשֶׁן כָּל הַלֵּילָה, וְלֹא הִתִּיר חֲגוּרוֹ, וְלֹא נִכְנַס לְבֵית הַפֶּסֶא, וְכִיּוֹצֵא בָּאֵלֹ צָרִיךְ לְהַשְׁלִים מֵאָה בְּרָכוֹת מְבָרֵכֹת שְׁלִפְרוֹת.

טז. כִּיצַד אוֹכֵל מֵעַט יֶרֶק, וּמְבָרֵךְ לְפָנָיו וְלְאַחֲרָיו; וְחוֹזֵר וְאוֹכֵל מֵעַט מִפְּרֵי זֶה, וּמְבָרֵךְ לְפָנָיו וְלְאַחֲרָיו, וּמֵעַט מִפְּרֵי זֶה, וּמְבָרֵךְ לְפָנָיו וְלְאַחֲרָיו. שְׁתֵּה יַיִן, מְבָרֵךְ לְפָנָיו וְלְאַחֲרָיו. וּמוֹנֶה כָּל הַבְּרָכוֹת, עַד שְׁמִשְׁלִים מֵאָה בְּכָל יוֹם.

יז. סֵדֶר תְּפִלוֹת, כֶּךָ הוּא: בְּשַׁחַר, מְשַׁכִּים אָדָם וּמְבָרֵךְ בְּרָכוֹת אֱלֹ, וְקוֹרֵא הַזְמִירוֹת וּמְבָרֵךְ לְפָנֵיהֶן וְלְאַחֲרֵיהֶן. וְקוֹרֵא אֶת שְׁמַע וּמְבָרֵךְ לְפָנֵיהֶם וְלְאַחֲרֵיהֶם, וּמִדִּלֵּג הַקִּדְשָׁה מְבָרֵכָה רִאשׁוֹנָה שֶׁלְפָנֵיהֶם, שְׁאִין הִיחִיד אוֹמֵר קִדְשָׁה; וְכִשְׁהוּא חוֹתֵם גָּאֵל יִשְׂרָאֵל, מִיד יַעֲמֵד כְּדִי שִׁיסְמֹךְ גָּאֵלָה לְתַפְלָה, וּמִתְפַּלֵּל מַעֲוִימָה כְּמוֹ שְׁאִמְרָנוּ. וְכִשְׁיִשְׁלִים, יֵשֵׁב וְיַפֵּל עַל פָּנָיו, וּמִתְחַנֵּן; וּמִגְבִּיָּה רִאשׁוֹ, וּמִתְחַנֵּן מֵעַט וְהוּא יוֹשֵׁב, בְּדְבָרֵי תַחֲנוּנִים. וְאַחֵר כֶּךָ

יִקְרָא "תְּהִלָּה, לְדָוִד" (תהילים קמה,א), וַיִּתְחַנֵּן כָּפִי כוֹחוֹ, וַיִּפְטֹר
לְמַעֲשָׂיו.

יח. וּבִתְפִלַּת הַמִּנְחָה, מִתְחִיל לְקִרְוֹת "תְּהִלָּה, לְדָוִד" (תהילים
קמה,א), מִיּוֹשֵׁב; וְאַחֵר כֶּךָ עוֹמֵד, וּמִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת הַמִּנְחָה;
וּכְשִׁמְשָׁלִים, נוֹפֵל עַל פָּנָיו, וּמִתְחַנֵּן; וּמִגְבִּיהָ רֹאשׁוֹ, וַיִּתְחַנֵּן
מָעַט, וַיִּפְטֹר לְמַעֲשָׂיו.

יט. וּבִתְפִלַּת הָעֶרֶב, קוֹרֵא קְרִית שְׁמַע וּמְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ,
וְסוֹמֵךְ גְּאֻלָּה לְתַפְלָה, וּמִתְפַּלֵּל מְעוֹמֵד; וּכְשִׁיִּשְׁלִים, יֵשֵׁב מָעַט
וַיִּפְטֹר. וְאִם הִתְחַנֵּן אַחֵר תְּפִלַּת עֲרֵבִית, הֲרִי זֶה מְשַׁכָּח; וְאִף עַל
פִּי שְׁמְבָרֵךְ הַשְׁכִּיבְנוּ אַחֵר גְּאֻל יִשְׂרָאֵל, אֵינָהּ הַפְסָקָה בֵּין גְּאֻלָּה
לְתַפְלָה, וְהֲרִי שְׁתִּיחֵן כְּבִרְכָּה אַחַת אֲרוּכָה.